

jeme Pána. Naše odpustenie viaže Kristus na odpustenie našim vinníkom. Sémantický akcent pociťujeme práve v druhej časti prosby takto: takou silou a veľkosťou, akou my odpustíme svojim vinníkom, prepáč Ty naše hriechy nám. Je to prosba o lásku.

I neuved' nás do pokušenia vyjadruje pevnú charakterovú skúšku. Dotýka sa bolesti, strachu, zbabelosti, ale aj zvädzajúcej slávy, moci, úspechu. Ide o prosbu dať zvíťaziť nad každým pokušením.

Ale zbav nás zlého – upozornenie, že aj dobro má svoj druhý pól. Prosba vyznieva radikálne, ale ak ňou prosíme o časnosť i večnosť, o pravdu, vieru, nádej a lásku, musí byť práve taká.

Lebo Tvoje je kráľovstvo i moc, i sláva naveky. Daj nám, lebo Ty môžeš, Tvoje je kráľovstvo. Máš možnosť splatiť naše dlhy, ale Tvoja je moc, nie je Ti problémom zbaviť nás aj zlého, lebo Tvoja je sláva.

Veľká doxológia

Sláva Bohu Otcu, Synu i Duchu Svätému, ako bolo na počiatku i teraz, i vždycky, i na veky vekov Je to chvála Trojjediného Boha, ktorá bude zaznievať navždy s úctou a pokorou. Protestantské cirkvi vždy pridávajú tento chválospev k textu Otčenáša, používanom pri liturgických obradoch.

Záver

Amén (z gréčtiny), teda tak verím, tak sa staň alebo iste to bude tak, či nech sa stane, kladú evanjelické cirkvi až za veľkú doxológiu.

Analýza Modlitby Pána z jazykového hľadiska

Autori básní, modlitieb, alúzií či ponášok na Modlitbu Pána modifikujú prosby biblického textu. Z obsahového hľadiska môžeme 41 rôznych prosieb z textov štyroch autorov (Brtáň, Kraus, Rúfus, Kovačka) rozčleniť podľa druhov na predmetné, duchovné, senzitívne, vzťahové, problémové, katechizujúce a vlastnostné.

V slovesnom tvare imperatívu sú vyjadrené prosby: *prijmi, vynaučuj, daj, zbuduj, rozprestri, zmierni, vyplň, bud', posväť, prid', teš, ved', vstúp, odpusť, nauč, uč, opatruj, ochraňuj, nenáhli, nechaj*

Prosby sú zo syntagmatického hľadiska vyjadrené rôzne: napr.

1. *vyplň sny* – determinácia s holým objektom v akuzatíve,
2. *prijmi prosby o milosť* – determinácia s rozvitým objektom v akuzatíve,
3. *vynaučuj odvahu* – determinácia s objektom v datíve,
4. *ved' k nebesám* – determinácia s adverbiále.

Z hľadiska výskytu ako najpočetnejšia vystupuje v textoch štvrtá prosba v kanonizovanej verzii Otčenáša, prosba *daj*. Vyjadruje prosbu o každodenný chlieb. V lyrickej podobe vstupuje prosba *daj* do ďalších významových rovín. Exegeticky sa táto prosba vykladá na „chlebovom základe“, pretože Ježiš sa

stará o celého človeka, teda i o jeho telo. Autori veršovaných Otčenášov vnímajú prosbu *chlieb náš každodenný daj nám dnes* s posunom k duchovnému pokrmu, keď prosia: *daj lásky, pravdy* (Brtáň), *daj nachádzať, rásť, dozrievať, obdarovať, rozsievať* (Kovačka). Milan Rúfus vníma túto prosbu prísnejšie biblicky – *daj nám silu, vieru* (Vianoce 1951), *daj nám to, čo bolo na počiatku* (Modlitbičky).

Pri prosbách *daj* syntakticky vyjadruje cieľ prosby objekt v centrálnych pádoch, napr.: *daj vieru* – akuzatívny predmet, *daj lásky, pravdy* – genitívny predmet alebo infinitívny predmet – *daj dozrievať*. V básnickom vyjadrení *daj nám to, čo bolo na počiatku* je predmet vyjadrený vedľajšou vetou (u M. Rúfusa).

Ako sémanticky najširšia, najmohutnejšia a všeobsahujúca vystupuje v lyrických textoch prosba *bud' vôľa Tvoja*, do ktorej v mnohých prípadoch vyúsťujú prosby slovesného typu *daj* (napr. *daj dozrievať, daj rozsievať*).

V textoch M. Rúfusa sme zistili najvyššiu mieru obsahových modifikácií prosieb (9), v modlitbe M. Kovačku zas dominuje vysoká frekvencia formy determinácie s rozvitým akuzatívnym objektom (5).

Naším príspevkom sme chceli naznačiť lexikálno-sémantické a jazykové jedinečnosti Modlitby Pána vo vybratých textoch súčasnej slovenskej literatúry. Problematika Modlitby Pána dáva priestor rozsiahlejším analýzám a výskumom aj v oblasti jazyka. Je to téma, ktorá je inšpiratívnym obsahovým zdrojom, vytvárajúcim priestor na uvedomovanie si hodnotovej orientácie a vzťahových modelov. Otčenáš v kanonizovanej podobe, ale aj v slovenskej literatúre upozorňuje, láska i zorientúva.

Literatúra

- BIEDERMENN, H.: Lexikón symbolov. Bratislava, Obzor 1992. 373 s.
DELFOVÁ, H. a kol.: Lexikón filozofie. Bratislava, Obzor 1993. 407 s.
GÁBRIŠ, K.: Apoštolskí otcovia. Liptovský Mikuláš, Tranoscius 1955. 261 s.
LOCHMAN, J. M.: Otče náš. Praha, Kalich 1993. 154 s.
MARKUŠ, J. O.: Desatoro. Martin, Matica slovenská 1994. 206 s.
NAVRÁTIL, L.: Skloňovanie podstatných mien. Nitra, Enigma 1996. 82 s.
PIECKA, Š.: Modlitba Pána. In: Teologický zborník k 75. narodeninám prof. ThDr. Karola Gábriša. Banská Bystrica, Slovenská biblická spoločnosť 1995. s. 130–144.
SÁZAVA, Z.: Otčenáš, výklad Modlitby Páně. Praha, Ústřední rada Cirkve československé husitské v zařízení Blahoslav 1994. 29 s.
STOTT, J. R. W.: Výklad kázání na hoře. Praha, Návrat 1992. 171 s.
ULRICH, A.: Bože, svatá je cesta Tvá. Praha, Úzká rada Jednoty bratrské 1985.
VLAŠÍN, Š. a kol.: Slovník literární teorie. Praha, Československý spisovatel 1984. 465 s.
ŽILKA, T.: Poetický slovník. Bratislava, Tatran 1984. 373 s.